

Priodiversity LIFE-hanke: Suomi, Pohjois-Savo ja Nilsistä

Nilsistä luonnonsuojeluyhdistyksen tuottama
näyttely

Nilsistä kirjasto 2.-15.2.2026

Laatinut: Mauri Tiainen & Tuula Hara

Priodiversity LIFE –hanke pähkinäkuores sa

- **Priodiversity LIFE on Suomen historian suurin luontohanke.**
- **Valtakunnallisen Priodiversity LIFE -hankkeen tavoitteena on luontokadon pysäyttäminen Suomessa.**
- **Hankkeen budjetti on 50 miljoonaa euroa, josta 30 miljoonaa euroa tulee EU:n LIFE-ohjelmasta.**
- **Pohjois-Savon osuus 3.3 M€**
- **Hanke kestää 8 vuotta (2024-2031)**
- **Metsähallituksen Luontopalvelujen vetämässä hankkeessa yhdistyvät laaja-alainen yhteistyö, tutkimus, asiantuntijuuden vahvistaminen sekä konkreettiset toimet luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi.**

EU:n biodiversiteettistrategia

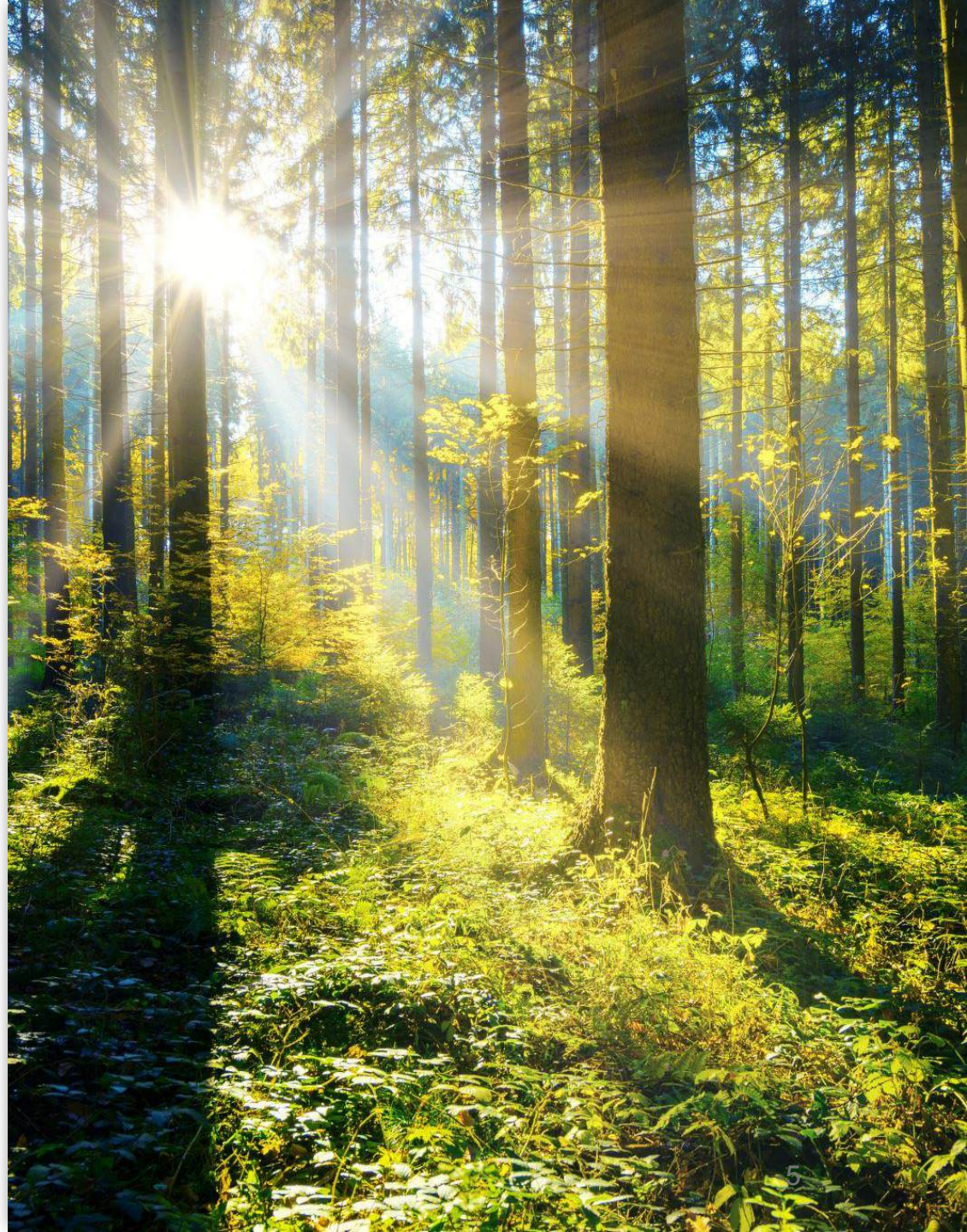
- Hanke linjassa EU:n biodiversiteettistrategian kanssa, jonka tavoitteena on pysäyttää luontokato Euroopassa ja kääntää luonnon monimuotoisuuden kehitys myönteiseksi vuoteen 2030 mennessä.
- Tämä tavoite koskee myös Suomea, joka on jo kolmesti yrittänyt pysäyttää luontokadon maassamme, mutta epäonnistunut jokaisella kerralla. Jospa nyt onnistuisimme!
- Suojelupinta-alaa kasvatetaan siten, että 30 % maapinta-alasta on suojelun piirissä. Tiukan suojelun piiriin kuuluu 10 % maa-alasta mukaan lukien jäljellä olevat vanhat metsät ja luonnontilaiset metsät. Tavoite vuoteen 2035 mennessä.

Luonnon monimuotoisuus huolestuttaa

- Tutkimusten mukaan Suomalaiset ovat huolissaan luonnon monimuotoisuuden tilasta.
- Huoli luonnontilasta ei kuitenkaan heijastu riittävästi jokapäiväisiin valintoihin, sillä maailmanlaajuisesti suomalaiset ovat kulutuksen kärkimaita.
- Luontojalanjälki kertoo, kuinka suuren kuormituksen yksilön elämäntapa aiheuttaa luonnolle.
- Suomalaisten luontojalanjäljestä koostuu 42 % ruuasta, 23 % liikenteestä, 21 % muu kulutus (tavarat ym.) ja 14 % asuminen.
- Luontojalanjälki ja luontokato kytkeytyvät läheisesti toisiinsa.

EU:n biodiversiteettistrategia : jäsenmaiden sitoutuminen

- EU:n komissio edellyttää, että kukin jäsenmaa antaa kaksi sitoumusta avaintavoitteisiin liittyen:
- **1.** Miten jäsenmaa edistää 30 % suojelupinta-alaa ja 10 % tiukan suojelun pinta-alaa, johon vanhat metsät kuuluvat.
- **2.** Millaisilla toimilla jäsenmaa vahvistaa luonto- ja lintudirektiivin toteutumisen uhanalaisten luontotyyppien suojelussa, joissa uhanalaisia lajeja esiintyy.
- Suomessa tärkeä periaate suojelutavoitteen saavuttamisessa on vapaaehtoisuus.
- HELMI- ja METSO-ohjelmat tukevat merkittävästi tavoitteiden saavuttamista.

EU:n ennallistamisasetus astui voimaan elokuussa 2024

- Ennallistamisasetuksen takana on EU:n biodiversiteettistrategia sekä YK:n alaiset maailmanlaajuiset luontotavoitteet.
- Asetuksen artiklat liittyvät nimenomaisesti luonto- ja lintudirektiivin toimeenpanon tehostamiseen.
- Kansallisen suunnitelman laatimiseen on aikaa kaksi vuotta asetuksen voimaantulosta eli suunnitelma pitää Suomenkin osalta olla valmis elokuussa 2026.
- Konkreettinen työ luontokadon pysäyttämiseksi on jo täydessä täydessä vauhdissa.
- **Alla esitellään erilaisia esimerkkejä ennallistamisesta, vanhojen metsien suojelusta ja hankkeita luontokadon pysäyttämiseksi Pohjois-Savossa ja Nilsiässä.**

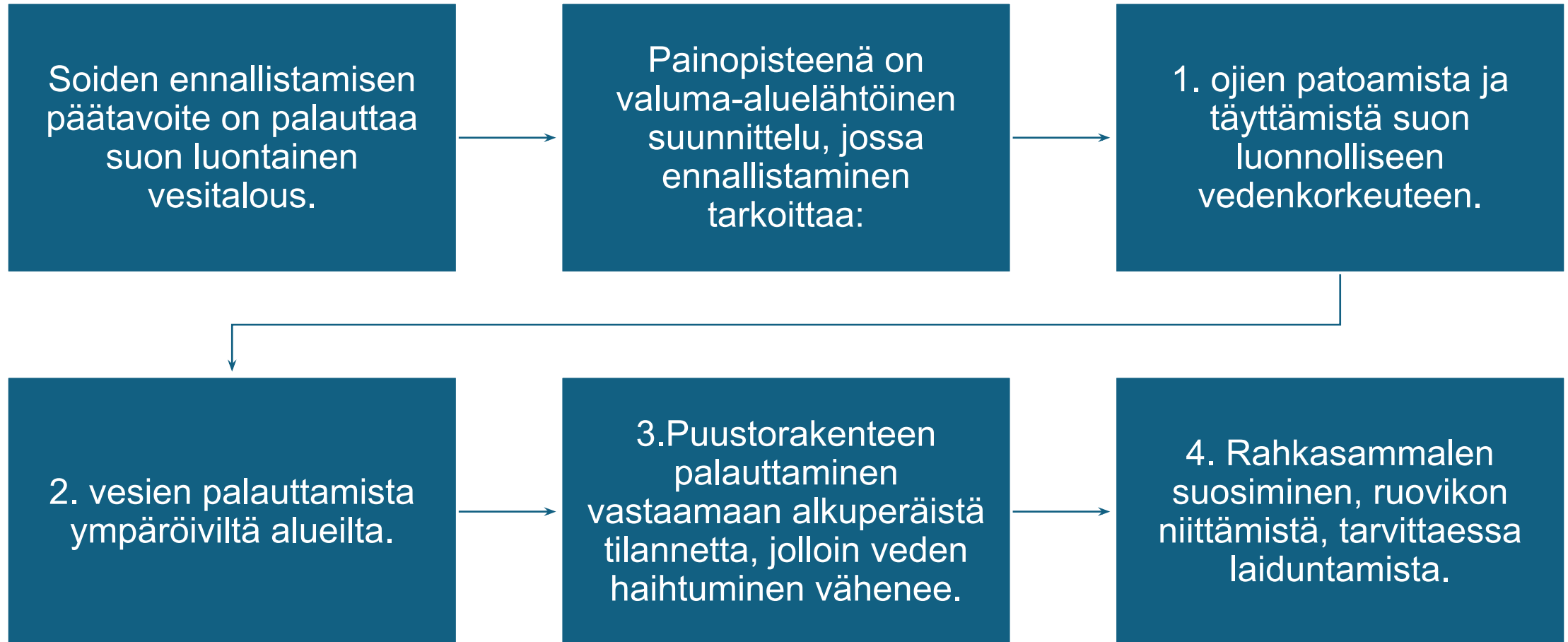
Kokonaisvaltainen kunnostaminen LUMO-ohjelman avulla

- Pohjois-Savossa ennallistetaan ja kunnostetaan valikoidusti heikentyneitä elinympäristöjä osana Priodiversity LIFE –hanketta.
- Maastotyön kautta on valittu 13 monimuotoisuuskeskusta, joista lähimmät ovat Kinahmi-Tahkovuoren alue, Pisa-Siikajärven alue ja Tiilikkajärven kansallispuisto ympäristöineen.
- Pohjois-Savossa kunnostamisen painopiste on soiden ennallistaminen ja pienvesien kunnostaminen.
- Kokonaisvaltainen kunnostaminen aloitetaan Tiilikkajärven seudulla (kansallispuisto ympäristöineen).
- Luonnontilaa parannetaan ennallistamalla mm. soita, pienvesiä ja metsiä.

Hankerahalla ennallistamista a "avaimet käteen" periaatteella

- LUMO-ohjelmaan valituille monimuotoisuuskeskittymille kohdennetaan kunnostustoimia hankerahalla.
- Pohjois-Savon Priodiversity LIFE-hankkeen rahoitus on 3,3 M€.
- Tällä määrärahalla tehdään kunnostuksia, ennallistamista ja luonnonhoitoa monimuotoisuuskeskittymillä, niitä ympäröivillä alueilla ja niitä yhdistävillä alueilla, valtionmailla ja yksityismailla
- Samoin luonnonsuojelualueilla, niitä ympäröivissä metsissä, soilla, vesistöissä ja maatalousmailla.
- Hankerahoilla voidaan tehdä kaikki tarpeellinen **yksityismailla "avaimet käteen" periaatteella.**
- Kaikki toimet ovat maanomistajille vapaaehtoisia.

Soiden ennallistaminen

Ennallistaminen käynnistynyt jo Tiilikan kp:n ympäristössä

- Pienvesien kunnostamisen tavoitteena on veden laadun parantaminen ja pienvesistä riippuvaisten kasvi- ja eläinlajien elinympäristöjen palauttaminen.
- Samoin purojen ja lähteiden rakenteiden ja virtaamien palauttaminen luonnontilaisiksi ja uittoperattujen purojen kivetyksen palauttaminen ja puroihin laskevien ojien tukkimista.
- Tällaista työtä tehdään Tiilikan kansallispuiston ympäristössä ja paikoin myös kansallispuistossa.
- Oheinen kuva on otettu ennallistetulta suolta syksyllä 2025.

Metsäpeuran palautusistutus Tiilikkajärven kansallispuistoon osana lajistollista ennallistamista

- Metsähallituksen luontopalvelut on käynnistänyt metsäpeuran palautusistutukset Tiilikan kansallispuistoon.
- Tavoitteena on laajentaa metsäpeuran elinaluetta Kainuusta Pohjois-Savoon.
- Totutustarhaus ajoittuu vuosille 2028-2030.
- Tarhan rakentaminen vuonna 2027 (pinta-ala noin 100 ha).

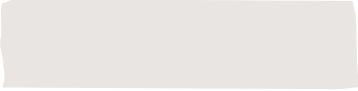
Metsien ennallistaminen ja luonnonhoito

- Keskeisenä tavoitteena on palautta metsien erirakenteisuus sekä tuottaa lahoppuuta ja palanutta puuta.
  - Ennallistamispoltot
  - Puiden kaataminen ja kaulaaminen
  - Pienaukkojen tekeminen
  - Toimenpiteet jatkuvapeitteisen metsänhoidon mukaisesti.
- Metsäisten elinympäristöjen luonnonhoito.
  - Lehdoissa: kuusten poistoa, lehtipuiden suosiminen, jalopuiden lisääminen.
- Paahdeympäristöjen hoito
  - Puuston poistoa, maanpinnan rikkominen, jopa poistamista.

Niisiän luonnonsuojeluyhdistys (NLY) teki aloitteen Huutavanholman lehtojensuojelualueen laajentamiseksi.

- Kuopion kaupunki teki päätöksen osana kaupungin 250-vuotisjuhlaa lisätä kaupungin metsien suojelupinta-alaa 250 hehtaarilla.
- NLY teki syksyllä 2025 aloitteen Kuopion kaupungille laajentaa Huutavanholman lehtojensuojelualueutta vanhalla metsäpalstalla, joka jää nykyisen suojelualueen ja Tahkon laskettelurinteen väliin.
- Asia on edennyt lähelle päätöstä, jonka rakennelautakunta tekee tulevan kevään aikana.
- **Suojelupäätös olisi linjassa Priodiversity LIFE-hankkeen Tahkon-Kinahmin monimuotoisuuskeskuksen kehittämisen kanssa.**
- Kuvassa eväsretkeilyä ehdotetulla suojelualueella.

Nilsin luonnonsuojeluyhdistyksen vieraslajitalkoot Syvärin Aholansaassa

- Yhdistys on kolmena kesänä (2023-2025) talkoilla pyrkinyt hävittämään **lupiinia ja jättipalsamia** Aholansaassa.
- Kesällä 2023 oli kolmet talkoot, kesällä 2024 kuudet talkoot ja mukana myös yhdistyksen palkkaamat kaksi kesätyöntekijää.
- Kesällä 2025 talkoita järjestettiin viikoittain. Jättipalsami on saatu jo lähes kokonaan kitkettyä pois saaresta, mutta lupiini tuottaa edelleen kovasti työtä.
- Kesällä 2025 työtä tehtiin viikoittain siimaleikkuria apuna käyttäen, jolla leikattu viikon aikana kasvaneet versot pois. Työhön on osallistunut jonkin verran myös Aholansaassa rippileirien talkoonuoria. Nuoret ovat kitkeneet lupiinia juurineen maasta.

Miksi vieraslajien poisto on tärkeää juuri Aholansaassa?

- Saassa sijaitsee Suomen Herättäjäyhdistyksen kurssikeskus, jossa pidetään runsaasti kesäisin rippikouluja ja erilaisia tilaisuuksia ja kulttuuritapahtumia.
- Saaren pohjoisosa on **Luonnon perintösäätiön vuonna 2023 rauhoittamaa ikimetsää**. Rauhoitusalueen koko on 67 ha.
- Metsänreunassa on toiminut Jenula -niminen maatila, jonka pihapiirissä on aikanaan kasvanut lupiinia ja jättipalsamia.
- Kaksikymmentä vuotta tila on ollut autio, jonka aikana vieraslajit ovat päässeet leviämään.
- Nyt lupiinista ja jättipalsamista halutaan päästä eroon, mitä vieraslajilaki myös edellyttää.

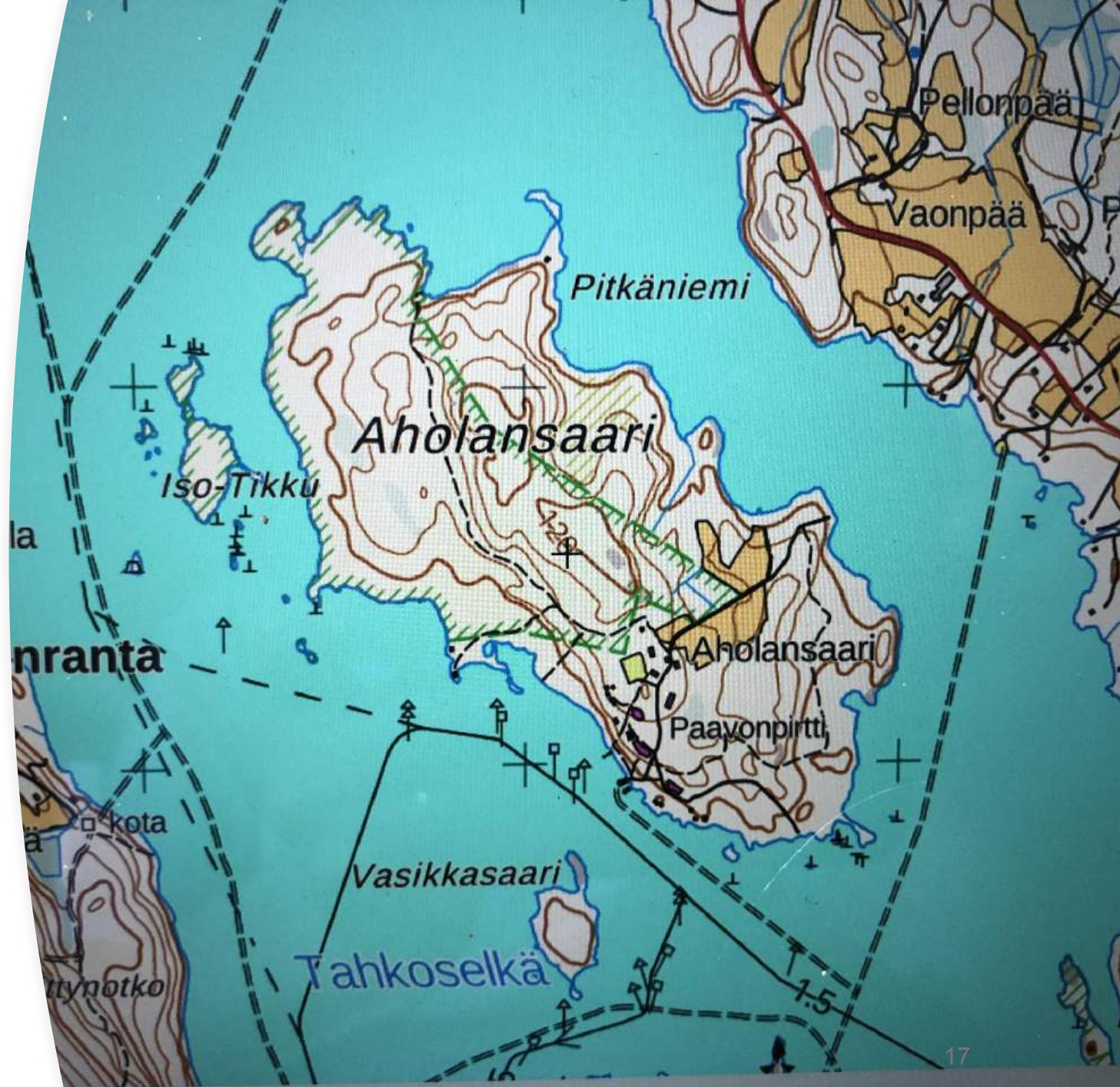
Työ on erityisen motivoivaa: kun saaren vieraslajit saadaan hävitettyä, ne eivät takaisin leviä järviesteen vuoksi.

Myrkyllinen lupiini

- Lupiinilajeja on Suomessa kaksi, kopealupiini, joka on yleisempi ja alaskanlupiini.
- Lupiini tullut Eurooppaan Pohjois-Amerikasta 1820-luvulla ja levinnyt Suomeen 1800-luvun loppupuolella. Jo viime vuosisadan vaihteessa havaittu ensimmäiset puutarhakarkulaiset.
- Vasta 2019 kasvi luokiteltu Suomessa haittaa tuottavaksi vieraslajiksi.
- Alkukesä 2025 oli kylmä, mistä aiheutui lupiinin pitkä kukintakausi ja edelleen runsas siementuotanto.
- Tämä vahvisti myös monivuotisen lupiinin juurakkoa ja elinvoimaa. Työ siis jatkuu. Tervetuloa mukaan talkoisiin ensi kesänä.

Kartta Aholansaaren sijainnista Syvärillä

- Karttaan on merkitty ikimetsän suojelualue vihreällä rajauksella.
- Vieraslajia esiintyy ikimetsän kaakkoispuolella suojelurajauksen välittömässä läheisyydessä Aholansaaren kurssikeskuksen mailla.
- Esiintymää tavataan runsaasti Jenulan päärakennuksen ja Hyvämäen pappilan pihapiirissä.

Miksi lupiini on niin haitallinen ja tehokas leviämään ?

Monivuotinen

Leviää tehokkaasti myös siemenistä, joita yksi yksilö tuottaa sadasta kahteensataan.

Siemenet pysyvät maassa vuosikausia itämiskykyisinä.

Siemenet leviävät tehokkaasti myös maata siirrettäessä.

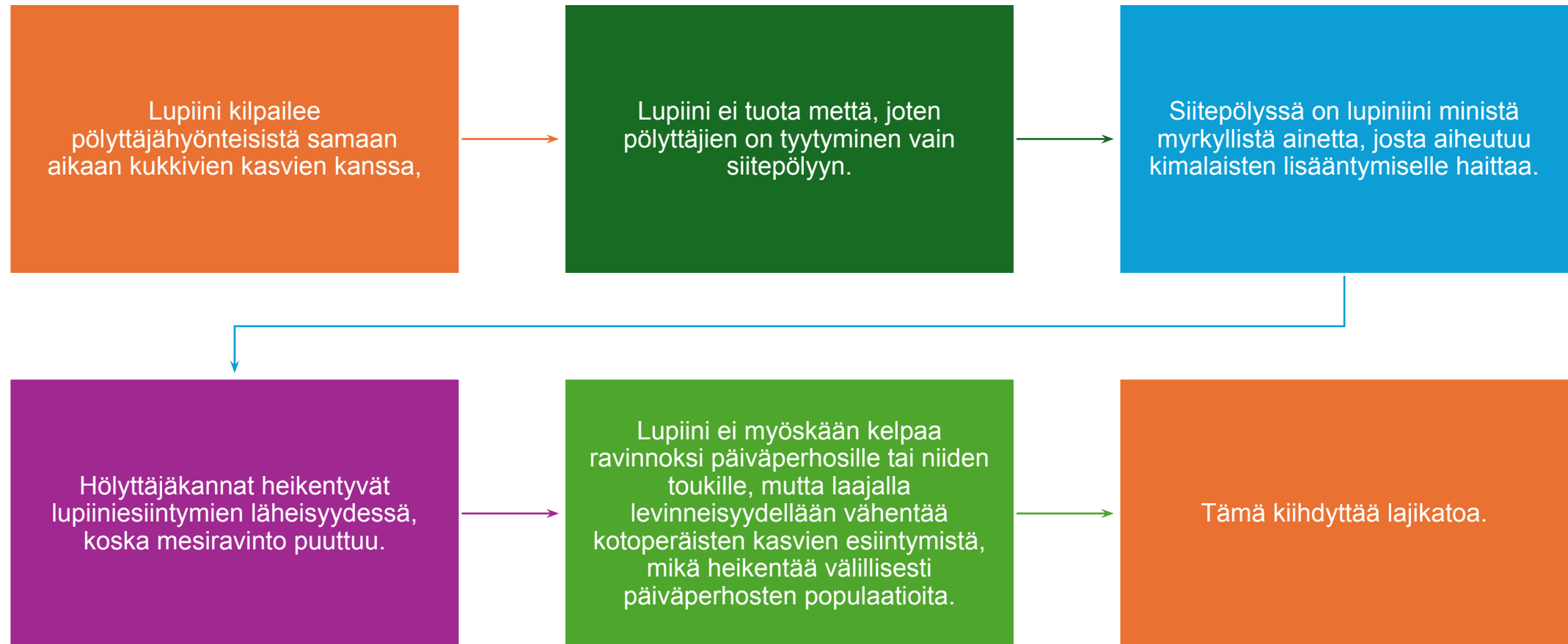

Kykenee hernekasvina typensidontaan ja näin lannoittaa maata samalla heikentäen kuivaa kasvupaikkaa suosivien kotoperäisten kasvien elinmahdollisuuksia.

Myös Tielaitos on menneinä vuosina kylvänyt lupiinin siementä teiden varsille, jossa lupiini on nykyisin valta-asemassa.

Lupiinin haitat pölyttäjille

Torjuntataistelu

- Lupiinia ei saisi päästää kukkimaan ja jos siemenpalkoja on päässyt syntymään, kasvit palkoja sisältävät latvaosat pitäisi koota jätesäkkiin ja hävittää polttamalla sekajätteen mukana.
- Lupiinia pitäisi niittää useita kertoja kesässä ja jatkaa niittoa useina vuosina.
- Kasvia voi yrittää kitkeä myös juurineen, mutta työ on hidasta.
- Pressulla peittäminen on tehokasta, mutta ei sovellu laajoille alueille. Pressu mädättää juuret nopeasti jo yhden kesän aikana.

Nilsian Konttimäenalusson ja Kaijanpäänsuon turpeennostoalueiden entisöinti lintukosteikoksi

01

Nilsian Konttimäessä
Kuopion Energia on
harjoittanut
turpeennostoa
vuosikymmeniä.

02

Nyt tämä toiminta on
loppunut ja tilalle
suunnitellaan uutta.

03

Kuopion Energia on
päättänyt tehdä
osasta alueesta
lintukosteikkoja.

04

Suunnitteilla on kaksi
kosteikkoa
Konttimäenalussole
ja yksi kosteikko
Kaijanpäänsuolle.

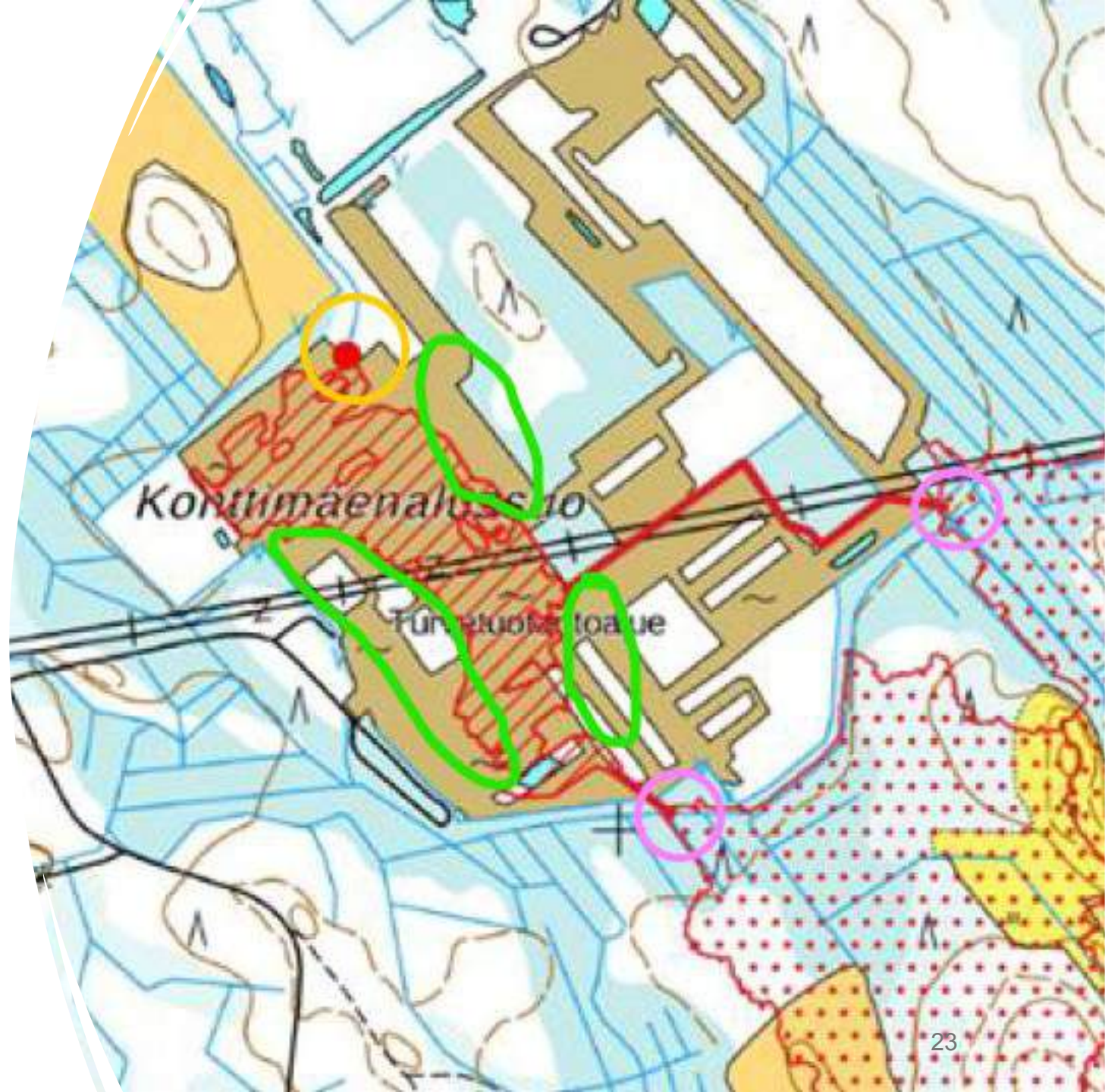
Mitä tulevalle lintukosteikolle on tehty vuonna 2025?

- Kuopion Energia on omarahoitteisesti aloittanut vanhalla turvetuotantoalueellaan kesällä 2025 muutostyöt siistimällä aluetta turpeennostoon liittyvistä rakennelmista ja keräämällä aumamuoveja pois.
- Syksyllä 2025 molemmilla (isompi ja pienempi) Konttimäenalussuon kosteikoille on rakennettu pohjapadot (karttoihin merkityt oranssit ympyrät).
- Ensi keväänä sulamisvedet nostavat kosteikkojen vedenpinnat vähintään suunnitelman mukaiseen korkeuteen.
- Ranta-alueille (vihreät soikiot) toteutetaan kasvittumista edistävät kylvöt keväällä 2026.

Isompi Konttimäenaluskosteikko 0 (pinta-ala noin 10 ha)

- Valumavesialueet on rajattu karttaan punaisella ja alue täplitetty.
- Vesien sisääntulot merkitty karttaan pinkillä. Tämän vaiheen toteutus suunniteltu kesälle 2026.
- Seuraavassa diassa kuva isommalta Konttimäenalus-kosteikolta syyskuussa 2025. Pohjapato kuvan etualalla.

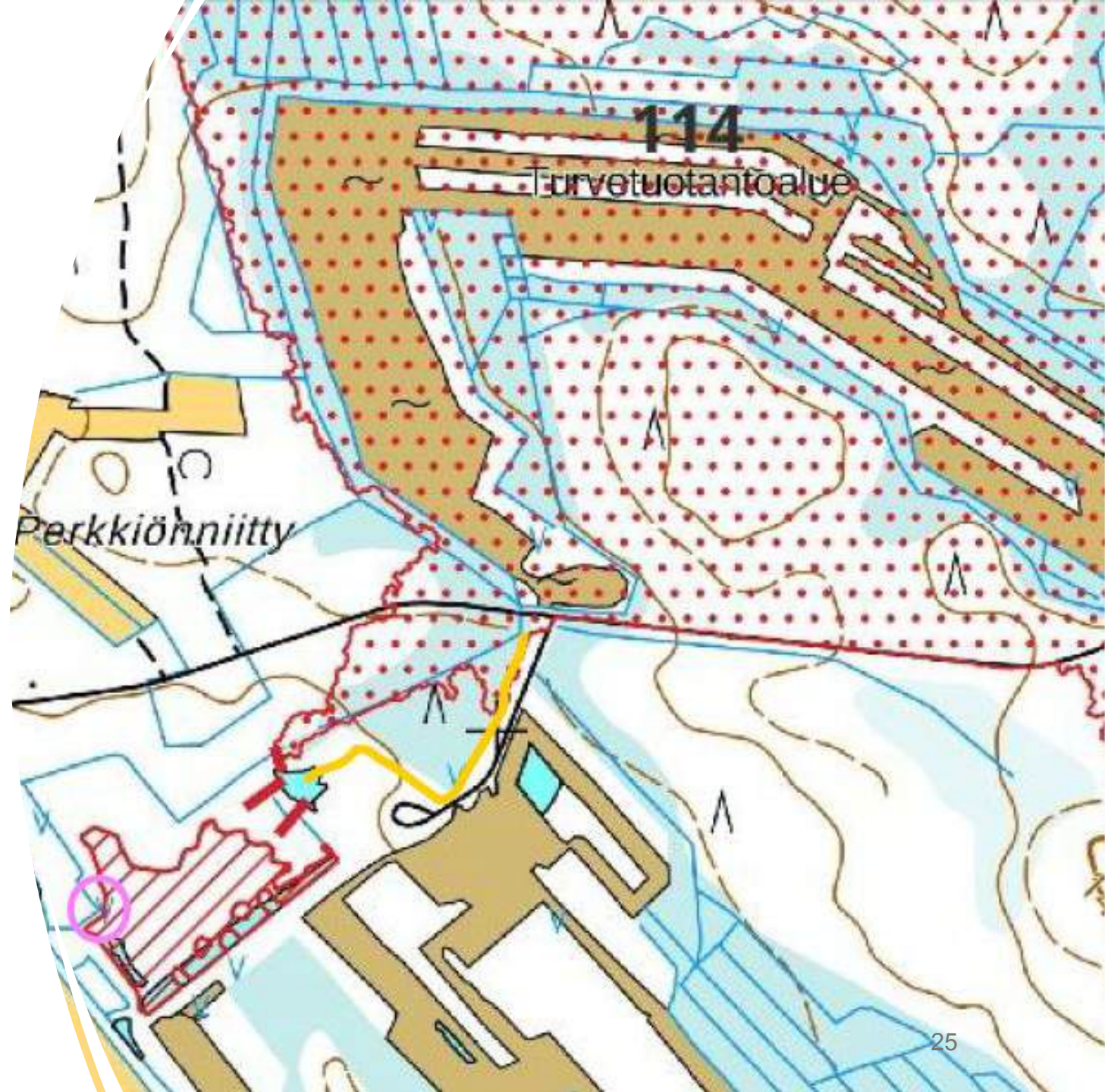

Pienempi Konttimäen aluskosteikko (pinta-ala noin 3 ha)

- Pohjapato rakennettu (pinkki ympyrä)
- Yläpuolisten alueiden veden ohjaus merkitty keltaisella.
- Vesi nousi kosteikolla jo syksyllä 2025 tavoitekorkeuteen.
- Kosteikon reunat ovat jo hyvin kasvittuneet. Kuva alla.

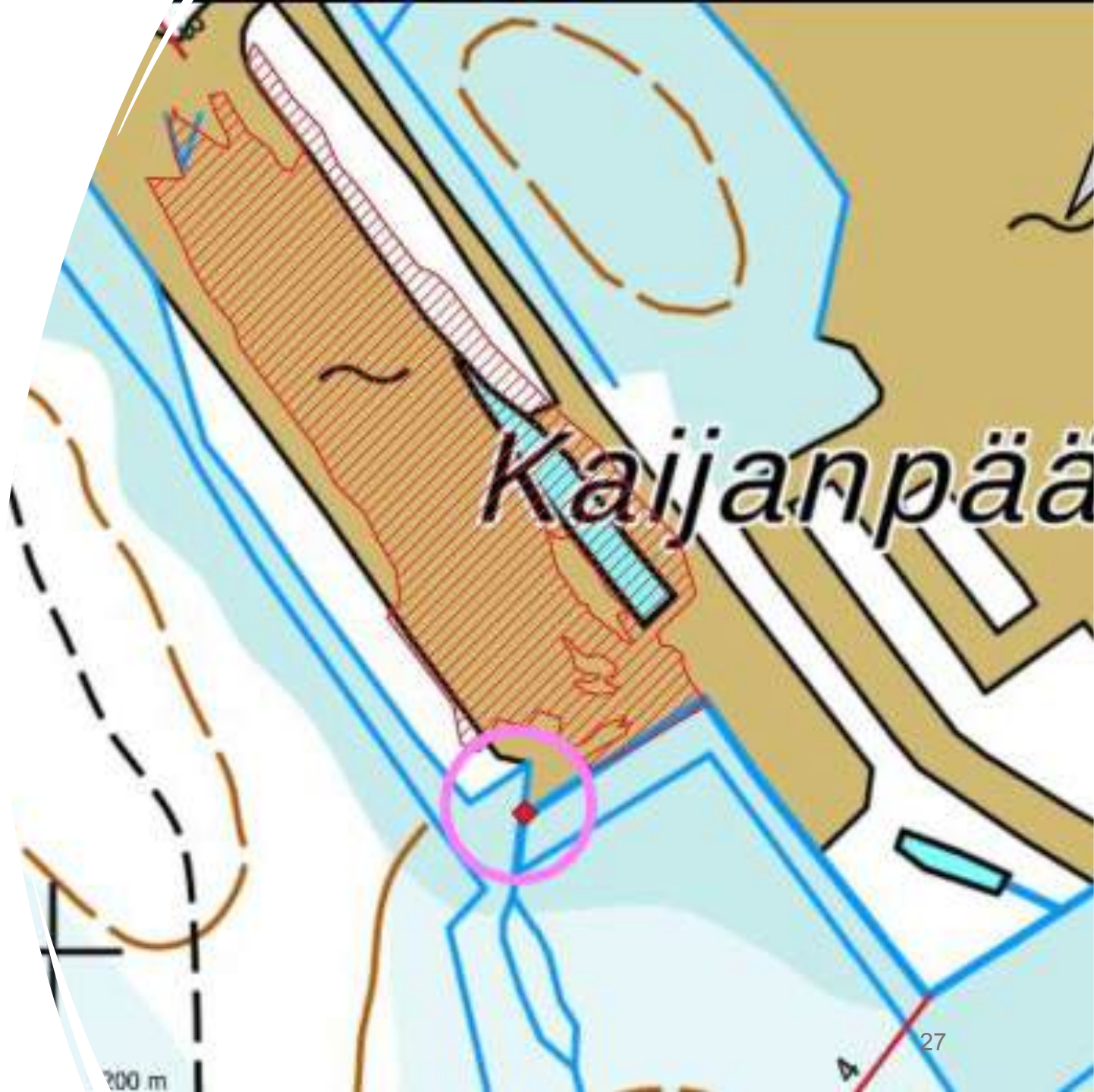

Kaijanpään kosteikko

- Kaijanpääkosteikon pohjapato kartassa pinkillä.
- Pengestyöt vielä tekemättä, joten kosteikko pitää kuivata kesällä 2026, jolloin pengereet saavat muotonsa.
- Sen jälkeen pengereiden kasvittaminen kylvämällä.
- Työt tehdään vasta kesän lopulla 2026.

Nilsin luonnonsuojeluyhdistys mukana hankkeessa

Olemme alustavasti sopineet Kuopion Energialle kanssa, että osallistumme vuonna 2026 lintukosteikolla lajiseurantaan ja välitämme tulokset eteenpäin.

On selvää, että kosteikot houkuttelevat lisää lintuja ja uusia lajeja sitä mukaa, kun ympäristö luonnonmukaistuu.

Teemme seurantaan yhteistyössä Kuopion lintuyhdistys Kuikan kanssa.

Konttimäenalussuon linnustoa 16.5.2025 ennen rakennustöiden alkua

- Tutustuessamme Konttimäenalussuon linnustoon bongasimme paikalla matalasta vedestä tai rannoilta taveja, telkkiä, valkovikloja, liroja, tyllejä, naurulokkeja, kalalokkeja ja yksittäisen valkoposkihanhen. Pensaikossa lauloi pensaskerttuja, peippoja, punakylkirastaita ja pajusirkkuja. taivaalta bongasimme isokokoisen pöllön, kanahaukan, muuttomatalla olevan metsähanhiauran.

Nilsiän Pappilanjoen ekologinen tila

- Pappilanjoki on keskeinen osa Nilsiän taajama-aluetta.
- Joki halkoo kunnan keskustaa ja mutketteluun myötä antaa vaikuttavan leiman keskustallemme.
- Joen kirkasvetisyyttä ja kalakannan runsautta moni ei enää muista, tilanne oli näin Pappilanjoessa 50 vuotta sitten.
- Tänäpä joen vedenlaatu selviää piipahtamalla Iso Kankaisen järven rannalla, jonka uimarannalla kuvan pojat leikkivät.
- Vesi on tummaa ja vähähappista, mistä seuraa mm. vesikasvillisuuden ykispuolisuus järvessä.
- Rannoilla kasvaa etupäässä vain järviruokoa ja ulpukkaa.

Pappilanjoki kartalla

- Karttaan on piirretty violetilla värillä koko joki ja nimetty joen osat yläjuoksulta Nilsinlahteen saakka.
- Miten mukavaa olisi, jos jotain päivänä lapsemme voisivat nauttia kirkasvetisetä Pappilanjoesta ja Kankaisen järvestä...
- Tänä päivänä pitkin Suomea entisöidään soilta ja pelloilta tulevia ojia rakentamalla saostusaltaita ja imeytyskenttiä. Rahoitustakin on runsaasti tarjolla.
- Toimenpiteillä on mahdollista parantaa vedenlaatua joissa ja puroissa ja näin palauttaa virtavesiä luonnonkaltaiseen tilaan.

TESMO - ISO-LEHMERAINEN - PÖLKKYPURO -
VARVARINPURO - (VIITALAMPI - PAASKALANMÄKI) -
RÖTIKKÖJOKI - PIENI KUMPUNEN - VÄLIJOKI -
KUMPUNEN - PAPPILANJOKI -
ISO KANKAINEN - PIENI KANKAINEN -
PAPPILANJOKI - NILSIÄNLAHTI

VOIMMEKO VAIKUTTA VESISTÖÖMME YHDESSÄ?

Priodiversity-hanke neuvoa, rahoittaa ja toteuttaa ennallistamista myös pienvesissä

Yhden kuvan kuva kertoo veden kirkkaudesta Pappilanjoen yläjuoksun Pölkkypurolla.

- Tuollaista vettä on joskus virrannut kaikkialla Pappilanjoessa.
- Savo-Karjalan vesiensuojeluyhdistys on monilla hankkeillaan parantamassa eri puolilla Pohjois-Savoaa veden laatua ja näin ennallistamisen kautta vahvistamassa lajimonimuotoisuutta.
- Juuri tähän Priodiversity-hanke tähtää.

Olisiko Pappilanjoki mahdollista saada Priodiversity-hankkeen piiriin?

- Tuskin kenelläkään olisi sitä vastaan, että näin tapahtuisi.
- Jos Pappilanjoen ennallistaminen pääsisi vauhtiin, merkitsisi se valumavesien puhdistumista luonnonmukaisin keinoin ennen Pappilanjokeen pääsyä.
- Hanke mahdollistaisi ennallistamisen osittaisen rahoituksen ja talkootyöllä kuitattaisiin kustannusten loppuosa.
- Vuosien saatossa luonto tervehtyisi ja lopulta meillä olisi puhdas Pappilanjoki monilajisine kalakantoineen.
- Kyllä taimenkin viihtyisi!

